

Ο Νικολά Σαρκοζύ και τα ΜΜΕ

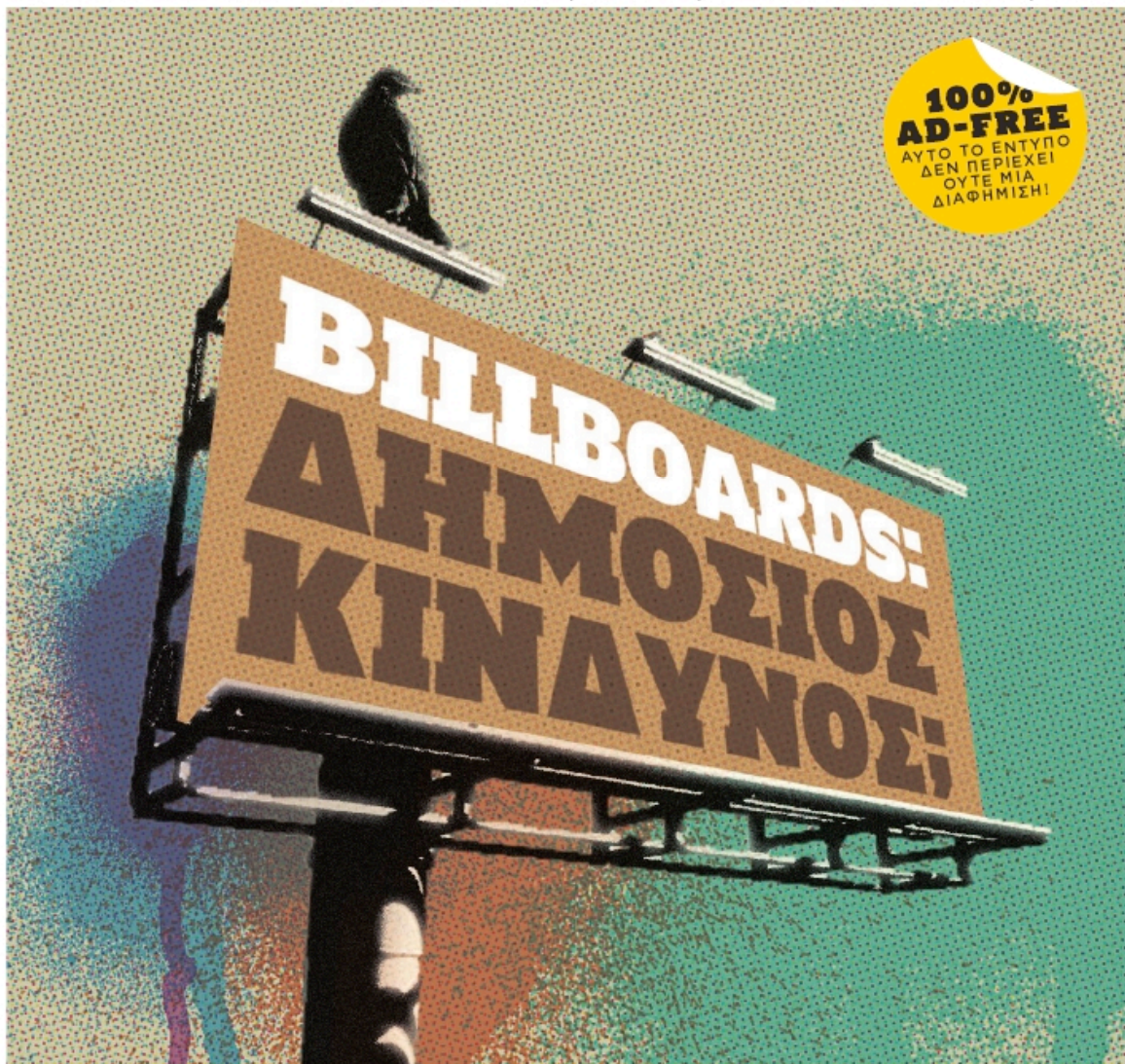
Του Νίκου Σμυρναίου (**POST-media 02**, Φεβρουάριος 2009)

POST MEDIA

02

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ / ΤΕΥΧΟΣ 2 / ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2009 / ΤΙΜΗ 9€

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ > ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ
ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ / FACEBOOK / ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ / ΟΒΑΜΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ '08 / ΣΑΡΚΟΖΙ ΚΑΙ ΜΜΕ / ΚΟΚΑ-ΚΟΛΑ ΚΑΙ ΕΥΕΞΙΑ / ΑΝΟΡΕΞΙΑ
ART + PHOTO ESSAY + ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ**

Ο Νικολά Σαρκοζύ αποτελεί ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα πρόσωπα στον πλανήτη. Έχοντας πάντα κάτι να πει, ο Γάλλος ηγέτης είναι πανταχού παρών στα διεθνή ΜΜΕ που ακολουθούν κατά πόδας την πολιτική αλλά και την ιδιωτική του ζωή. Το ίδιο συμβαίνει σε υπερθετικό βαθμό στην ίδια τη Γαλλία. Η δημοσιότητα για τον Σαρκοζύ είναι πλέον τρόπος ζωής. Ο ίδιος δείχνει να σαγηνεύεται από το κόσμο του θεάματος. Ο γάμος του με την Κάρλα Μπρούνι σηματοδότησε και επίσημα την είσοδο του στο κλειστό κλαμπ των πλούσιων, επιτυχημένων και διάσημων που κατακλύζουν τις σελίδες των κοσμικών περιοδικών. Κατά κάποιο τρόπο ο Σαρκοζύ είναι το πολιτικό προϊόν της σύγχρονης επικοινωνιακής βιομηχανίας. Αυτό εξηγεί κατά μεγάλο βαθμό την επιτυχή αναρρίχηση του στο υψηλότερο σκαλί της εξουσίας.

Γνήσιο παιδί της κοινωνίας του θεάματος

Ο Νικολά Σαρκοζύ είναι το πρώτο γνήσιο παιδί της κοινωνίας του θεάματος που καταλαμβάνει το ανώτατο δημόσιο αξίωμα στη Γαλλία. Σε αντίθεση με τους προκατόχους του, ο Σαρκοζύ γαλουχήθηκε με αυτό που η Σχολή της Φρανκφούρτης ονόμασε μαζική κουλτούρα¹. Γεννημένος το 1955, η παιδική του ηλικία σηματοδεύτηκε από την τηλεόραση που εξελισσόταν σταδιακά σε κυρίαρχο μέσο επικοινωνίας αντικαθιστώντας το ραδιόφωνο. Ο Σαρκοζύ εμφανίστηκε στην τηλεόραση πριν καλά καλά μπει στην πολιτική και δίστασε αρκετό καιρό ανάμεσα στις δύο του αγάπες. Η πρώτη του εμφάνιση σε τηλεοπτική εκπομπή έγινε το 1975 σε ηλικία μόλις 20 χρόνων. Έδωσε την πρώτη του συνέντευξη σε δελτίο ειδήσεων, ως νέος υποστηρικτής του δεξιού κόμματος RPR, ένα χρόνο αργότερα. Το 1981 αποφάσισε τελικά να εγκαταλείψει το όνειρο του να γίνει τηλεπαρουσιαστής και ασχολήθηκε ολοκληρωτικά με την πολιτική.

Γρήγορα συνειδητοποίησε πως η επιτυχία στον πολιτικό στίβο εξαρτάται άμεσα από δύο συνιστώσες: την εύνοια ισχυρών οικονομικών παραγόντων και την στήριξη των ΜΜΕ. Η εκλογή του στη δημαρχία του πλούσιου προαστίου Neuilly-sur-Seine το 1983, σε ηλικία μόλις 28 ετών, του επέτρεψε να πετύχει και τα δύο. Το Neuilly-sur-Seine είναι η πιο πλούσια πόλη της Γαλλίας στην οποία διαμένουν οι ισχυρότεροι παράγοντες της χώρας. Πολύ γρήγορα ανέπτυξε στενές προσωπικές σχέσεις με επιχειρηματίες, μεγαλοδημοσιογράφους και ιδιοκτήτες ΜΜΕ. Η εξωσυζυγική σχέση που είχε με την γυναίκα του διάσημου τηλεπαρουσιαστή Jacques Martin τον βοήθησε να γνωρίσει ακόμη καλύτερα τον κόσμο του θεάματος. Όταν τελικά το 1996 ο Νικολά Σαρκοζύ παντρεύτηκε την Σεσίλια, κουμπάροι ήταν δύο από τους πλουσιότερους Γάλλους επιχειρηματίες, ο Martin Bouygues ιδιοκτήτης κατασκευαστικού ομίλου καθώς και του πρώτου καναλιού της χώρας TF1, και ο Bernard Arnault, πρόεδρος του συγκροτήματος LVMH και ιδιοκτήτης της εφημερίδας Les Echos².

Η αναρρίχηση στην εξουσία

Μεταξύ Μαρτίου 1994 και Μαΐου 1995 ο Σαρκοζύ ήταν ταυτόχρονα υπουργός οικονομικών και επικοινωνίας στην κυβέρνηση Balladur. Από τη θέση αυτή ήλεγχε απόλυτα τη διανομή της κρατικής διαφήμισης την οποία και χρησιμοποίησε ως πολιτικό όπλο. Οι σχέσεις του με τους μεγαλοεκδότες και τους καναλάρχες έγιναν έτσι ακόμα πιο στενές. Οι πιέσεις προς τους δημοσιογράφους της κρατικής τηλεόρασης άρχισαν να γίνονται ασφυκτικές. Ο Σαρκοζύ ως υπουργός επικοινωνίας δεν αρκούσαν μόνο στο να επιβλέπει αλλά στη ουσία δρούσε ως μάννατζερ ελέγχοντας καθημερινά την τηλεθέαση των εκπομπών και επεμβαίνοντας στο περιεχόμενο τους.

Στις εκλογές του 1995 εκλέχθηκε πρόεδρος ο Jacques Chirac, πρώην μέντορας του Σαρκοζύ τον οποίο ο τελευταίος είχε προδώσει όπως είχε κάνει το 1983 και με τον δάσκαλο του στην πολιτική

1 Horkheimer, Max and T.W. Adorno, (1972), *Dialectic of Enlightenment*, New York: Herder and Herder.

2 Debril Laurence, Haget Henri, Karlin Elise, Mandonnet Eric, Revel Renaud, Vigogne Ludovic, "Sarkozy et la télé", L'Express, <http://www.lexpress.fr/actualite/media-people/media/sarkozy-et-la-tele_516454.html>

Charles Pasqua. Έτσι βρέθηκε εκτός πολιτικού παιχνιδιού και από πολλούς θεωρήθηκε τελειωμένος. Σταδιακά όμως εκμεταλλευόμενος τις καλές του σχέσεις με το επικοινωνιακό σύμπλεγμα ο Σαρκοζύ επανήρθε έτοιμος για όλα. Δεν δίστασε να προβάλλει την ιδιωτική του ζωή σε περιοδικά εμφανιζόμενος ως πρότυπο οικογενειάρχη. Άρχισε να συχνάζει σε κοσμικές εκπομπές όπου εμφανιζόταν δίπλα σε τραγουδιστές, ηθοποιούς και μοντέλα. Το 2003 αντιμετώπισε με επιτυχία στην τηλεόραση τον ακροδεξιό Jean-Marie Le Pen και τον ισλαμιστή Tariq Ramadan. Η εκπομπή έκανε ρεκόρ τηλεθέασης. Όπως σε κάθε του εμφάνιση το θέμα ήταν στο ραντεβού.

Το 2005, ως υπουργός δημόσιας τάξης, ο Σαρκοζύ αποκάλεσε τους νέους των λαϊκών γειτονιών “καθάρματα”³. Οι προβοκατόρικες δηλώσεις του και η πολιτική καταστολής που εφάρμοσε αποτέλεσαν την απαρχή των μεγαλύτερων ταραχών που γνώρισε ποτέ η Γαλλία μετά το Μάη του 68. Ενώ τα γκέτο του Παρισιού φλέγονταν ο ίδιος εκμεταλλεύτηκε την κρίση για να σφυρηλατήσει προφίλ αποφασιστικού ηγέτη και προστάτη των νοικοκυραίων. Η αυτολογοκρισία που επέβαλλε στα MME εντάθηκε. Τον Νοέμβριο του 2005, όταν ήταν σε πλήρη εξέλιξη οι βίαιες συγκρούσεις, ένα βίντεο που έδειχνε αστυνομικούς να ξυλοκοπούν αλύπητα ένα πεσμένο διαδηλωτή εξαφανίστηκε από τον ιστότοπο της κρατικής τηλεόρασης μετά από παρέμβαση του. Το ίδιο συνέβη λίγους μήνες μετά με ένα ρεπορτάζ του καναλιού TF1 σχετικά με άστεγους μετανάστες που είχαν κάνει κατάληψη στο στάδιο του Cachan.

Τον Ιούνιο του 2006, απολύθηκε ο Alain Genestar διευθυντής του περιοδικού Paris Match. Το λάθος του ήταν η δημοσιοποίηση μιας φωτογραφίας της συζύγου του Σαρκοζύ με τον εραστή της, σε μια περίοδο που το ζεύγος ήταν σε διάσταση. Ιδιοκτήτης του Paris Match είναι ο Arnaud Lagardère επιστήθιος φίλος του Σαρκοζύ και ιδιοκτήτης του μεγαλύτερου επικοινωνιακού συγκροτήματος της Γαλλίας. Το πόρισμα του ινστιτούτου μελετών INHES (Institut national des hautes études de sécurité) σχετικά με την αστυνομία που παραδόθηκε στον υπουργό δημόσιας τάξης στα τέλη του 2006 έμεινε μυστικό μέχρι τον Ιούνιο του 2007, δηλαδή μετά τις προεδρικές εκλογές⁴. Στο πόρισμα αναφερόταν ότι τα κατασταλτικά μέτρα του Σαρκοζύ είχαν το αντίθετο αποτέλεσμα. Αντί να μειώσουν αύξησαν τα φαινόμενα βίας, την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια.

Η νίκη στις προεδρικές εκλογές

Η νίκη του Σαρκοζύ στις προεδρικές εκλογές του 2007 ήρθε ως επιστέγασμα της επικοινωνιακής στρατηγικής του αλλά και του κλίματος τρομοκρατίας που καλλιέργησε μεταξύ των δημοσιογράφων⁵. Το βράδυ της εκλογής ο Σαρκοζύ και η σύζυγος του γιόρτασαν την νίκη στο εστιατόριο του ξενοδοχείου Fouquet's μαζί με πενήντα προσκεκλημένους. Εκεί βρέθηκαν οι πιο στενοί φίλοι και συνεργάτες του νέου προέδρου. Μεταξύ τους οι ισχυρότεροι οικονομικοί παράγοντες και ιδιοκτήτες MME της χώρας, δημοσιογράφοι, παραγωγοί και παρουσιαστές τηλεοπτικών εκπομπών, διαφημιστές, τραγουδιστές, ηθοποιοί και κάποιοι πολιτικοί⁶. Την επόμενη της νίκης η οικογένεια Σαρκοζύ έφυγε για κρουαζιέρα στην Μεσόγειο φιλοξενούμενη στο γιωτ του μεγιστάνα και μεγαλοεκδότη Vincent Bolloré. Κάτι τέτοιο, τηρουμένων των αναλογιών, θα ήταν σαν ο Καραμανλής να γιόρταζε την εκλογική νίκη του 2007 με τον Λαμπράκη, τον Βαρδινογιάννη και τον Μπόμπολα και την επόμενη να έφευγε διακοπές με το σκάφος του Κόκκαλη!

Στην πρώτη περίοδο μετά τις εκλογές τα ποσοστά δημοφιλίας του προέδρου Σαρκοζύ ήταν ιδιαίτερα υψηλά. Εκτός από την καθαρή νίκη του στις εκλογές και τον ενθουσιασμό που αυτή

---

3 <<http://www.youtube.com/watch?v=Bs2TiewZWXI>>

4 Laurence Dequaychristian, “Les verités et les enigmes d'un rapport explosif”, Marianne, <<http://m.marianne2.fr/index.php?action=article&numero=76548#1>>

5 Marie Bénilde, “M. Sarkozy déjà couronné par les oligarques des médias ?”, Le Monde Diplomatique, <<http://www.monde-diplomatique.fr/2006/09/BENILDE/13928>>

6 Ariane Chemin, Judith Perrignon, (2007), *La nuit du Fouquet's*, Paris: Fayard

επέφερε στις τάξεις των υποστηρικτών του, ένας άλλος λόγος που εξηγεί αυτή την σχεδόν καθολική στήριξη των κυρίαρχων MME στον Σαρκοζύ είναι και η αποτελεσματικότητά της επικοινωνιακή πολιτική του. Από την στιγμή που έλαβε το προεδρικό χρίσμα, ο υποψήφιος της δεξιάς είναι καθημερινά στην τηλεόραση εφαρμόζοντας την αμερικάνικη συνταγή της μιας καρτ-ποστάλ την ημέρα.

Μια συνάντηση με ένα ξένο ηγέτη, μια ομιλία για την οικονομική κρίση, μια ομιχλώδης πρωτοβουλία για την ΕΕ, ένα τζόγκινγκ στην παραλία, ένα μάτς της εθνικής Γαλλίας, όλα είναι αφορμή για ένα πέρασμα στην τηλεόραση που δίνει την εικόνα ενός υπερδραστήριου, νέου και δυναμικού ηγέτη. Σε αντιδιαστολή με την παραδοσιακή άσκηση της προεδρίας των προκατόχων του που εμφανίζονταν στα MME σε αραιά διαστήματα και κυρίως σε επίσημες εκδηλώσεις, ο Σαρκοζύ είναι πανταχού παρών. Ακολουθώντας την στρατηγική του Tony Blair ο Γάλλος πρόεδρος βομβαρδίζει κυριολεκτικά τους δημοσιογράφους με πρωτοβουλίες σε όλους τους τομείς. Έτσι καταφέρνει να ελέγχει την επικοινωνιακή ατζέντα χωρίς να αφήνει τον χρόνο για εμπεριστατωμένη ανάλυση της πολιτικής του και κριτική⁷. Η επικοινωνιακή στρατηγική του εκμεταλλεύεται την ανάγκη της βιομηχανίας των MME για συνεχή ροή ειδήσεων ούτως ώστε να τα χειραγωγεί. Ταΐζοντας το κτήνος καταφέρνει να το χρησιμοποιεί για τους δικούς του σκοπούς.

Ταυτόχρονα, οι δημοσιογράφοι που τον βοήθησαν να ανέλθει στην εξουσία αμείβονται πλουσιοπάροχα. Πολλοί από αυτούς όπως η Catherine Pegard μπήκαν στην επικοινωνιακή ομάδα της προεδρίας. Άλλοι υποστηρικτές του ακολούθησαν την αντίθετη πορεία όπως ο Laurent Solly, υπεύθυνος της προεκλογικής εκστρατείας, ο οποίος λίγες μέρες μετά την εκλογή του Σαρκοζύ πήρε τη θέση του υποδιευθυντή του καναλιού TF1 χωρίς να έχει καμία εμπειρία στο χώρο της τηλεόρασης. Αυτό όμως είναι ένα μόνο κομμάτι της επικοινωνιακής του πολιτικής του Σαρκοζύ, το πιο λαμπερό, αυτό που στοχεύει στην τροφοδότηση των MME με θετικές εικόνες και σχόλια για το πρόσωπο και την παράταξη του. Το άλλο κομμάτι, το πιο σκοτεινό, στοχεύει στην αποσιώπηση όσων ειδήσεων και πληροφοριών θεωρούνται μη ευνοϊκές. Και εκεί ο σκοπός αγιάζει τα μέσα.

Ο Σαρκοζύ και η δημόσια ραδιοτηλεόραση

Η άνοδος του Σαρκοζύ στην εξουσία σήμανε μια άνευ προηγουμένου επιχείρηση εκκαθάρισης στα γαλλικά MME. Σιγά σιγά και μεθοδικά οι ενοχλητικοί για την εξουσία δημοσιογράφοι ωθούνται προς την έξοδο της δημόσιας τηλεόρασης και του ραδιοφώνου. Η αρχή έγινε με τον Daniel Schneidermann και την εκπομπή τηλεοπτικής κριτικής Arret sur images η οποία και κόπηκε από το πέμπτο κρατικό κανάλι. Από το 1995 η εκπομπή που μεταδιδόταν κάθε Κυριακή μεσημέρι προσπαθούσε να αποκρυπτογραφήσει τα περιεχόμενα της γαλλικής τηλεόρασης με κριτική διάθεση. Πολιτικό μάρκετινγκ, διαφήμιση, δελτία ειδήσεων, σειρές, όλα περνούσαν από την κριτική ανάλυση του δημοσιογράφου και των καλεσμένων του οι οποίοι χρησιμοποιούσαν τα αρχεία των εκπομπών για να αναδείξουν τις ανακολουθίες και στους κομπασμούς του τηλεοπτικού λόγου.

Ακόμα και ο Chirac παρόλο το γεγονός ότι ήταν συχνά αντικείμενο κριτικής, δεν είχε τολμήσει να παρέμβει ώστε να σταματήσει η εκπομπή από το φόβο των αντιδράσεων αλλά και λόγω πολιτικής ιδιοσυγκρασίας. Ο Σαρκοζύ όμως δεν έχει τέτοιους ενδοιασμούς. Και το χειρότερο είναι ότι δεν χρειάστηκε καν να κάνει ευθεία παρέμβαση στους υπεύθυνους του καναλιού. Οι ίδιοι πήραν την πρωτοβουλία σε μια προσπάθεια να φανούν βασιλικότεροι του βασιλέως και να γίνουν αρεστοί στο « περιβάλλον » του αρχηγού. Αυτό γιατί ο Schneidermann την τελευταία περίοδο δεν δίσταζε να καταδεικνύει τους λαϊκισμούς και τα ρητορικά τεχνάσματα του Σαρκοζύ από την εκπομπή του αλλά και από το μπλογκ του στο οποίο εκφραζόταν ελεύθερα. Τώρα ο δημοσιογράφος έφτιαξε έναν ενημερωτικό ιστότοπο ούτως ώστε να μπορεί να κάνει τη δουλειά του χωρίς έξωθεν πιέσεις⁸.

7 <<http://www.politique.net/2007092103-sarkozy-medias-information-et-communication-politique.htm>>

8 <<http://www.arretsurimages.net>>

Ακολούθησαν κι άλλοι, όπως οι δημοσιογράφοι της εκπομπής La Bande à Bonnaud του γαλλικού κρατικού ραδιοφώνου France Inter. Η διεύθυνση του σταθμού αποφάσισε να σταματήσει τη μετάδοση της μεσημεριανής καθημερινής εκπομπής, δήθεν λόγω ανεπάρκειας της ακροαματικότητας στην πραγματικότητα όμως για καθαρά πολιτικούς λόγους. Ακόμη και οι δημοσιογράφοι του πρακτορείου ειδήσεων AFP, στο οποίο το γαλλικό κράτος είναι βασικός μέτοχος, βρέθηκαν κατά καιρούς υπό τα πυρά των υποστηρικτών του Σαρκοζύ όπως ο πρώην λομπίστας και νυν βουλευτής Frédéric Lefebvre.

Όμως η μεγαλύτερη έκπληξη ήλθε από την τελευταία απόφαση του Σαρκοζύ που αφορούσε την δημόσια τηλεόραση. Στις 9 Ιανουαρίου του 2008 ο Γάλλος πρόεδρος ανακοίνωσε την πρόθεση του να καταργήσει τις διαφημίσεις στα κρατικά κανάλια. Η πρόταση αυτή ξάφνιασε όλους τους ενδιαφερόμενους αφού κανείς εκτός από το στενό περιβάλλον του Σαρκοζύ δεν ήταν ενήμερος για την πρόθεση του. Η δημόσια τηλεόραση χωρίς διαφημίσεις είναι ένα μέτρο στο οποίο δεν μπορεί κανείς παρά να συμφωνήσει. Σε ιδανικές συνθήκες μια τέτοια κίνηση, απελευθερώνοντας την δημόσια τηλεόραση από τον ζυγό της τηλεθέασης και των διαφημιστών, μπορεί να βελτιώσει τη ποιότητα των προγραμμάτων. Στην συγκεκριμένη όμως περίπτωση η κίνηση αυτή του Σαρκοζύ εντάσσεται σε ένα πολύπλοκο πολιτικό και επικοινωνιακό παιχνίδι που λίγο έχει να κάνει με την ποιότητα των δημόσιων ΜΜΕ.

Καταρχάς ενδιαφέρον έχει η προέλευση της πρότασης. Αυτοί που είχαν την συγκεκριμένη ιδέα είναι δύο από τους ανεπίσημους συμβούλους του Σαρκοζύ με δήθεν «προοδευτική» πολιτική προέλευση. Ο ένας είναι ο Alain Mine, κεντρικό πρόσωπο της γαλλικής οικονομικής και πολιτικής ελίτ, ο οποίος από γραφειοκράτη και κρατικιστή μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 80 εξελίχθηκε σε ακραιφνή νεοφιλελεύθερο. Ο δεύτερος είναι ο Georges-Marc Benhamou, δημοσιογράφος και βιογράφος του σοσιαλιστή Mitterand με τον οποίο διατηρούσε στενές σχέσεις. Τα δύο αυτά πρόσωπα είναι μέρος του ανοίγματος του Σαρκοζύ προς τους σοσιαλφιλελεύθερους και μετείχαν στην προσπάθεια του να διεμβολίσει τον χώρο της κεντροαριστεράς. Η πρωτοβουλία του Γάλλου προέδρου εντάσσεται λοιπόν στην γενικότερο πολιτικό τακτικισμό του. Ο τελευταίος διευκολύνεται επίσης από το γεγονός ότι η κατάργηση της διαφήμισης στην δημόσια τηλεόραση, αν και παραδοσιακή θέση του σοσιαλιστικού κόμματος, δεν υλοποιήθηκε όσο αυτό ήταν στην εξουσία.

Η δεύτερη διάσταση του θέματος έχει να κάνει με το επικοινωνιακό τοπίο της χώρας. Για δεκαετίες, η γαλλική τηλεόραση ήταν μια από τις πιο κλειστές του δυτικού κόσμου, με ουσιαστικά πέντε κανάλια εκ των οποίων τρία κρατικά και δύο ιδιωτικά τα οποία και κυριαρχούσαν στη διαφημιστική αγορά. Το μεγαλύτερο κανάλι της χώρας TF1, με σταθερό μερίδιο τηλεθέασης πάνω από 30 % και 50% των διαφημιστικών εσόδων, ήταν ο αδιαμφισβήτητος κυρίαρχος σε οικονομικό αλλά και πολιτικό επίπεδο. Ο ιδιοκτήτης του καναλιού Martin Bouygues, στενός φίλος του Σαρκοζύ, ελέγχει τη ισχυρότερη κατασκευαστική εταιρεία της χώρας. Ένας από τους μεγαλύτερους πελάτες του είναι το γαλλικό κράτος. Το 2006, η δημιουργία δώδεκα επιπλέον ψηφιακών καναλιών άρχισε να αλλάζει σταδιακά την κατανομή της τηλεθέασης με αποτέλεσμα να κινδυνεύει το διαφημιστικό μερίδιο των κυρίαρχων ΜΜΕ. Τον περασμένο Οκτώβριο η τηλεθέαση του TF1 έπεσε για πρώτη φορά στην ιστορία του καναλιού στο 26%, δηλαδή μια πτώση της τάξης του 18% σε ένα χρόνο όταν κάθε μονάδα τηλεθέασης αντιπροσωπεύει έσοδα εκατομμυρίων ευρώ. Με την πρόταση του ο Σαρκοζύ μειώνοντας τον συνολικό διαθέσιμο χώρο για διαφημίσεις στην γαλλική τηλεόραση, αυξάνει αυτόματα τα έσοδα των ιδιωτικών καναλιών παρά τη πτώση της τηλεθέασης. Είναι ένας τρόπος για να εγγυηθεί συνεχή κερδοφορία στους ιδιοκτήτες τους ως αντάλλαγμα της πολιτικής στήριξης που του προσφέρουν.

Η απόφαση αυτή έχει οδηγήσει τον Σαρκοζύ σε ευθεία σύγκρουση με τον διευθυντή της δημόσιας τηλεόρασης Patrick de Carolis αλλά και τους δημοσιογράφους που έχουν προβεί επανειλημμένα σε

απεργίες. Η άποψη που επικρατεί μεταξύ των εργαζομένων είναι ότι ο βασικός στόχος της μεταρρύθμισης είναι η μείωση των εσόδων και άρα η αποδυνάμωση της δημόσιας τηλεόρασης. Και βέβαια ο Σαρκοζύ επιβεβαίωσε τους φόβους τους. Όχι μόνο ο προϋπολογισμός της δημόσιας τηλεόρασης μειώνεται, με τις ανάλογες επιπτώσεις στην ποιότητα των προγραμμάτων, αλλά η μεταρρύθμιση αλλάζει επίσης τον τρόπο ορισμού του διευθυντή της. Ενώ μέχρι τώρα ο διορισμός γινόταν από μια ανεξάρτητη αρχή, το Ανώτατο Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (CSA), πλέον με τον νέο νόμο η επιλογή θα γίνεται απευθείας από την κυβέρνηση⁹. Με άλλα λόγια ο Σαρκοζύ με την μεταρρύθμιση της δημόσιας τηλεόρασης πετυχαίνει δύο στόχους, από τη μία βοηθάει τους ιδιοκτήτες των ιδιωτικών καναλιών που τον στηρίζουν ανελλιπώς ενισχύοντας τα έσοδα τους και από την άλλη αποδυναμώνει την δημόσια τηλεόραση και τη θέτει υπό τον πλήρη έλεγχο του.

Η ίδια λογική διέπει και την φιλοσοφία του Σαρκοζύ σχετικά με τα άλλα μέσα επικοινωνίας. Σε ότι αφορά τον Τύπο και την κρίση που αυτός διέρχεται, η λύση που προτείνει ο Γάλλος πρόεδρος είναι η ενίσχυση των μεγάλων επικοινωνιακών συγκροτημάτων. Σύμφωνα με την λογική αυτή, που εκφράζεται σε πολλές επίσημες εκθέσεις τα τελευταία χρόνια¹⁰, ο γαλλικός Τύπος δεν διαθέτει αρκετά κεφάλαια για την ανάπτυξη του. Ο μόνος τρόπος για να βρεθούν αυτά τα κεφάλαια είναι να αρθούν οι περιορισμοί στην οικονομική συγκέντρωση κάτι που θα επιτρέψει την εξαγορά των εναπομείναντων ανεξάρτητων ΜΜΕ και την απορρόφηση τους από τους μεγάλους παίκτες οι οποίοι, όλως τυχαίως, είναι και στενοί φίλοι του Γάλλου προέδρου. Για να προωθήσει την ιδέα αυτή ο Σαρκοζύ δεν δίστασε να συγκαλέσει πρόσφατα “Γενική Συνέλευση για τον Τύπο” στην οποία συμμετέχουν οι επαγγελματίες του χώρου¹¹. Εκεί, χρησιμοποιώντας το δόλωμα της κρατικής βοήθειας, οι σύμβουλοι του προέδρου προσπαθούν να κερδίσουν τη στήριξη των εκδοτών κάτι που προκάλεσε πολλές αντιδράσεις εκ μέρους των δημοσιογράφων και των εκπρόσωπων τους¹².

Ο Σαρκοζύ και το διαδίκτυο

Σαν παιδί της τηλεόρασης ο Σαρκοζύ μισεί το διαδίκτυο. Αυτό που τον ενοχλεί περισσότερο φαίνεται ότι είναι η εγγενής αποκεντρωμένη φύση του μέσου που καθιστά κάθε προσπάθεια φίμωσης του πρακτικά αδύνατη. Η απέχθεια του Γάλλου προέδρου για το διαδίκτυο ενισχύεται από την προφανή άγνοια του για το πως αυτό λειτουργεί. Έτσι οι νομοθετικές ρυθμίσεις που προωθεί σε σχέση με τον τομέα των νέων τεχνολογιών δεν μπορούν παρά να χαρακτηριστούν καταστροφικές. Κοινός παρανομαστής τους είναι η προσπάθεια ελέγχου των χρηστών, με απώτερο σκοπό την αποσιώπηση των απόψεων που δεν συνάδουν με την κυβερνητική γραμμή, και η ενίσχυση της κυριαρχίας της πολιτιστικής και επικοινωνιακής βιομηχανίας στο διαδίκτυο. Ο Σαρκοζύ και οι υποστηρικτές του στρέφονται με χαρακτηριστική μανία ενάντια σε κάθε ελεύθερη διαδικτυακή έκφραση είτε αυτή είναι τα ιστολόγια, η δημοσιογραφία των πολιτών ή τα δίκτυα peer-to-peer.

Η αρχή της επίθεσης έγινε όταν ο Σαρκοζύ ήταν ακόμα υπουργός δημόσιας τάξης. Στο άρθρο 44 του νόμου περί αποφυγής της εγκληματικότητας που έφερε προς ψήφιση στην Εθνοσυνέλευση αναφερόταν ότι απαγορεύεται ρητά και τιμωρείται με ποινή φυλάκισης και χρηματικό πρόστιμο όποιος βιντεοσκοπήσει και διαθέσει τηλεοπτικό υλικό που αφορά βίαιες πράξεις εάν δεν είναι επαγγελματίας δημοσιογράφος, αφού θεωρείται συνεργός της πράξης¹³. Σύμφωνα με τον Σαρκοζύ ο νόμος αφορά τις πρακτικές happy slapping, δηλαδή ξυλοδαρμούς και παρενοχλήσεις που βιντεοσκοπούνται και κυκλοφορούν ευρύτατα μεταξύ μαθητών στη Γαλλία. Στη πράξη όμως ο νόμος αγγίζει αυτό που ονομάζουμε εναλλακτική δημοσιογραφία και που συνιστάται στη

9 AFP, Nomination du président de France TV par l'exécutif, <<http://afp.google.com/article/ALeqM5jYWQEnes7LexLrBmLX42IN717G0A>>

10 Για παράδειγμα η πρόσφατη έκθεση της βουλευτού Danièle Giazzi, *Les médias et le numérique*, 2008, <<http://www.lepoint2.com/sons/pdf/rapport-giazzi-medias-numerique.pdf>>

11 <<http://www.etatsgenerauxdelapresseecrite.fr/home/index.php>>

12 Médiapart, <<http://www.mediapart.fr/journal/france/241108/oui-il-faut-d-urgence-defendre-la-liberte-de-la-presse>>

13 Reporters sans frontières, <http://www.rsf.org/article.php3?id_article=21232>

παραγωγή και διανομή ραδιοτηλεοπτικού ή γραπτού πληροφοριακού υλικού από απλούς πολίτες και ακτιβιστές. Η συγκεκριμένη πρακτική, που αναπτύσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια πολλές φορές έχει συνεισφέρει στην αποκατάσταση της αλήθειας σε περιπτώσεις αστυνομικής βίας. Τα πρόσφατα παραδείγματα δεν λείπουν και από την Ελλάδα. Αν ο ίδιος νόμος εφαρμοζόταν σήμερα όλες οι εικόνες και τα βίντεο που αφορούν τις βιαιότητες αστυνομικών θα έβαζαν σε κίνδυνο την ελευθερία αυτών που τις τράβηξαν και που τις δημοσίευσαν.

Μια άλλη πρωτοβουλία του Σαρκοζύ ως υπουργού δημόσιας τάξης είναι η υποχρέωση όλων των φορέων του γαλλικού διαδικτύου να διατηρούν για ένα χρόνο τα ηλεκτρονικά ίχνη που αφορούν τις κινήσεις και συνήθειες όλων των χρηστών και να τα παραδίδουν στις αστυνομικές αρχές όταν αυτές τα ζητήσουν χωρίς να είναι απαραίτητη η παρέμβαση εισαγγελέα¹⁴. Με αφορμή την πάταξη της τρομοκρατίας και άλλων « επιδημιών » του διαδικτύου όπως η παιδοφιλία, η γαλλική κυβέρνηση υποχρέωσε όλες τις εταιρείες διαδικτυακών υπηρεσιών, τους πάροχους σύνδεσης αλλά και τους ιδιοκτήτες κάθε είδους ιστότοπων, κάτι που περιλαμβάνει και τα μπλογκς, να αναλάβουν με δικά τους έξοδα την συγκέντρωση και αποθήκευση προσωπικών δεδομένων. Τα δεδομένα αυτά μπορούν να είναι ψευδώνυμα, ονόματα χρήστη και κωδικοί, ηλεκτρονικές διευθύνσεις, αριθμοί IP των χρησιμοποιούμενων υπολογιστών, χρόνος και γεωγραφική προέλευση των συνδέσεων, αποτελέσματα αναζήτησης με λέξεις κλειδιά κτλ.

Η εκλογή του Σαρκοζύ στην προεδρία επιτάχυνε τις εξελίξεις και άνοιξε τον δρόμο για ακόμη πιο σκανδαλώδεις νομοθετικές ρυθμίσεις. Η πιο γνωστή από αυτές είναι αυτή που αφορά την καταπολέμηση της πειρατείας στο διαδίκτυο. Ο νόμος Création et Internet που ψηφίστηκε πρόσφατα από την Γερουσία αναφέρεται στην συγκρότηση μιας ανεξάρτητης αρχής (Hadopi) με δυνατότητα να διακόπτει τη σύνδεση σε συνδρομητές που παραβιάζουν την πνευματική ιδιοκτησία¹⁵. Ο νόμος που βασίστηκε στις προτάσεις του Denis Olivennes πρώην διευθυντικού στελέχους των καταστημάτων πώλησης δίσκων Fnac είναι απόλυτα εναρμονισμένος με τις απαιτήσεις της πολιτιστικής βιομηχανίας. Όμως το συγκεκριμένο μέτρο συνιστά κατάφωρη παραβίαση των ψηφιακών δικαιωμάτων αφού μεταξύ άλλων αντικαθιστά το δικαστήριο - μόνο αρμόδιο να αποφασίσει αν υπάρχει παρανομία στην περίπτωση ανταλλαγής αρχείων και ποια είναι η ενδεδειγμένη τιμωρία - από μια απλή διοικητική Αρχή. Επιπλέον επιτρέπει σε εταιρείες να παρακολουθούν ιδιωτικές χρήσεις του διαδικτύου για να εντοπίσουν τυχόν παραβάσεις της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας και εκλαμβάνει αυτόματα ως ένοχο τον ιδιοκτήτη μιας σύνδεσης στο διαδίκτυο επισείοντας διακοπή της τελευταίας χωρίς να λαμβάνει υπόψη περιπτώσεις κατά τις οποίες η παραβίαση του copyright προέρχεται από άλλο φυσικό πρόσωπο.

Η πρωτοβουλία αυτή του Σαρκοζύ προκάλεσε την αντίδραση των ευρωβουλευτών. Έτσι στις 24 Σεπτεμβρίου 2008 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπερψήφισε με μεγάλη πλειοψηφία (574 ψήφοι υπέρ 73 κατά) την σημαντική τροπολογία 138 του πακέτου τηλεπικοινωνιών. Αυτή αναφέρει ότι « δεν μπορεί να επιβάλλεται περιορισμός στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των τελικών χρηστών χωρίς προηγουμένως να υπάρχει απόφαση των δικαστικών αρχών, ιδίως σύμφωνα με το άρθρο 11 της διακήρυξης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, εκτός και εάν απειλείται η δημόσια ασφάλεια, οπότε η απόφαση μπορεί να έπεται ». Κατά συνέπεια η τροπολογία αυτή δεν είναι συμβατή με το σχέδιο της γαλλικής κυβέρνησης για έλεγχο των χρηστών του διαδικτύου. Αυτό δεν εμπόδισε τον Σαρκοζύ να προσπαθήσει να ακυρώσει την εν λόγω τροπολογία παρακάμπτοντας κάθε δημοκρατική διαδικασία. Έγραψε λοιπόν επιστολή απευθείας στον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής José Manuel Barroso στην οποία, αγνοώντας επιδεικτικά το ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου, ζητά ρητά την απόσυρση της τροπολογίας 138 γιατί «εμποδίζει τα κράτη μέλη

14 Sébastien Delahaye, "Internet : le retour de Big Brother ?", Libération, <<http://www.ecrans.fr/Internet-le-retour-de-Big-Brother.html>>

15 Για περισσότερες πληροφορίες στον ιστότοπο της οργάνωσης La Quadrature du Net, <<http://www.laquadrature.net>>

να εφαρμόσουν μια έξυπνη στρατηγική για την αποφυγή της πειρατείας»¹⁶!

Από την προσωπική και πολιτική του ιστορία φαίνεται ότι ο Σαρκοζύ έχτισε την πορεία που τον οδήγησε στην προεδρία της Γαλλίας πάνω στον πολιτικό ομορτισμό και την χειραγώγηση των ΜΜΕ. Η υιοθέτηση του άκρατου νεοφιλελευθερισμού και το συνεχές φλερτάρισμα με την ρητορική της άκρας δεξιάς που τον χαρακτηρίζει δεν είναι αποτέλεσμα μιας κάποιας ιδεολογικής τοποθέτησης. Είναι προϊόν της άκρατης επιθυμίας του για εξουσία. Ο ίδιος έχει συνειδητοποιήσει ότι ο μόνος τρόπος για να διατηρηθεί στην εξουσία είναι η στήριξη του από το οικονομικό κατεστημένο καθώς και η χειραγώγηση της κοινής γνώμης. Αυτή η διαπίστωση αποτελεί τον κανόνα που διέπει τις σχέσεις του με τα ΜΜΕ από τα νεανικά του χρόνια μέχρι σήμερα και όλες του οι πρωτοβουλίες τείνουν προς το στόχο αυτό. Η μέθοδος δεν είναι καινούργια. Η εφαρμογή της όμως στην περίπτωση του Σαρκοζύ, βάση του αποτελέσματος, παίρνει άριστα...

---

16 Astrid Girardeau, "Lettre de Sarkozy à Barroso pour la riposte graduée", Libération, <<http://www.ecrans.fr/Exclusif-La-lettre-de-Sarkozy-a,5340.html>>